

İHMAL VE İSTİSMAR

İhmal: Çocuğa bakmakla yükümlü olan kişinin, çocuğun fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı gelişmesi için gerekli olan koşulları sağlamaması ya da çocuğun bu konudaki gereksinimlerini dikkate almamasıdır. Bu gereksinimler, bedensel ve duygusal olarak sağlıklı olmak için gereken koşullardır. Sağlıklı ve yeteri kadar beslenme, gerektiğinde tedavi koşullarının sağlanması, eğitim, barınma ve güvenli yaşam şartları bu tanımın içinde yer alır. Ebeveyn ya da çocuğun bakımından sorumlu olan kişinin, sahip olduğu kaynaklarla doğru orantılı olarak çocuğa en iyi yaşam koşullarını sunması beklenir. İhmalde, yapılması gerekenlerin yapılmaması söz konusudur.

İstismar: Çocuğun yaşamına, can güvenliğine, fiziksel ve ruhsal sağlığına, her yönden gelişimine, güven duygusuna, sorumluluk becerilerine, genel değerlerine zarar verici biçimde davranmaktır. Bu kavram, aynı zamanda Türk Dil Kurumu tarafından “birinin iyi niyetini kötüye kullanmak” biçiminde de açıklanmıştır. İstismarda, yapılmaması gerekenlerin yapılması söz konusudur.

İstismarı dört boyutta ele alabiliriz, bunlar cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar ve ekonomik istismar.

ÇOCUK İHMAL İSTİSMARINI ŞÜPHEŞİNE NEDEN OLABİLECEK İPUÇLARI:

- Çekingen ve ilgisiz
- Agresif
- Özensiz, bakımsız dış görünüş
- Yeme bozuklukları
- Derste uyuklama eğilimi
- Yorgunluk ve tükenmişliğe bağlı konsantrasyon güçlükleri

- Ebeveyn-çocuk rollerinde yer değişikliği
- İntihar eğilimi
- Okula geç kalma ve/veya okuldan erken ayrılma
- Okuldan kaçma Konsantrasyon güçlükleri
- Kaygı

Bu belirtilerin hiç biri çocuk istismarının kesin ve net göstergesi değildir. Çocuklar farklı sebeplerle de böyle davranabilir, patolojik davranış değişiklikleri gösterebilir. Ancak bu belirtilerin fark edilmesi halinde istismar olasılığını da düşünmek gerekir.

Okul Personeli Çocuktan İstismara Yönelik Bir Bilgi Geldiğinde Veya İstismara Yönelik İpucu Gördüğünde , Çocuk Konu ile İlgili Sorgulanmadan Bildirimde Bulunmalıdır.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çağrı hattı (183)
- Kolluk (154/155)
- Cumhuriyet Savcılığı

İhmal ve istismar şüphesi bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi için yeterlidir.

KAYNAK

- Çocuk İhmal Ve İstismarı Alanında Çalışan Profesyonellerin Sunulan Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeleri, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, Gizem Uslu, ANKARA – 2019 (tez numarası:552740)
- Psikososyal Önleyici Destek Programı kitabı, Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- İstismara Karşı Çocuk Gücü Platformu. (2020) Şuradan alındı: www.cocukgucu.com
- Carolyn Meggitt “Çocuk Gelişimini Anlamak” (2012). Optimist Kitap.

ORTAOKUL LİSE (ÖĞRETMEN)

SELÇUKLU REHBERLİK VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ

İHMAL İSTİSMAR

İPUÇLARI

Duygusal istismar iki özelliği ile diğer istismar türlerinden ayrılmaktadır (Polat, 2007). Bunlar;

- 1- Fiziksel ve cinsel istismardaki gibi somut bulguların olmayışı,
- 2- Fiziksel ve cinsel istismarla birlikte bulunabilmesi.

TÜRLERİ

Cinsel İstismar: Çocuk cinsel istismarının belirli ve resmî bir tanımı olmamasına rağmen, Dünya Sağlık Örgütü çocuk cinsel istismarını “Bir çocuğun tamamen anlamadığı ve bilgilendirilmiş rızasının olmadığı ya da gelişimsel olarak çocuğun hazır olmadığı ve rızasının olmadığı ya da kanunları ve toplumun sosyal tabularını ihlal eden bir cinsel eyleme çocuğun dâhil edilmesi.” olarak tanımlar. En genel anlamıyla çocuk cinsel istismarı, çocuğun (kanunen reşit olmayan kişi), gelişimsel düzeyi nedeniyle (biyolojik yaşı veya zekâ gelişim düzeyi gibi) tam olarak anlayamadığı ve bilgilendirilmiş rızasının mümkün olamayacağı durumlarda ya da kanunlara ve toplumun sosyal normlarına aykırı olacak biçimde bir cinsel etkinliğe zorlanması ya da dâhil edilmesidir. Pornografik yayınlar izletmek/göstermek, Pornografik biçimde konuşmak, Çocuğun özel bölgelerine dokunmak/sürtünmek, Kendisinin özel bölgelerine çocuğun dokunmasını istemek, Cinsel organını açarak çocuğa göstermek, Yaşa/gelişim dönemlerine uygun olmayan biçimde cinsel bilgilendirme yapmak, Taciz ve tecavüz

Fiziksel İstismar: Çocuğun can güvenliğine, fiziksel sağlığına ve gelişimine ya da onuruna zarar veren/zarar verebilme olasılığı yüksek, kasıtlı fiziksel güç kullanılması ya da kasıtlı olarak yapılan bedeni hedef alan davranışlardır. Tokat atmak, yumruk atmak, tekme atmak, sarsmak, dövmek, itmek, dürtmek, saçını çekmek, kulaklarını çekmek, çimdiklemek, çelme takmak, herhangi bir alet kullanarak zarar vermek, bağlamak vb. davranışlar fiziksel istismar kapsamına giren davranışlardır.

Duygusal İstismar: Ebeveyn ya da çocuğun bakımından sorumlu olan kişinin; çocuğun duygu durumunu, ruh sağlığını bozacak, kendini değersiz hissettirecek, özgüvenini düşürecek, kendine olan saygısını ve olumlu benlik algısını yıkacak ya da oluşmasına engel olacak biçimde konuşması ya da davranmasıdır. Bağırarak, lakap takmak, alay etmek, aşağılamak, küçük düşürmek, kıyaslamak, dışlamak, görmezden gelmek, küçümsemek, suçlamak, tehdit etmek, şantaj yapmak, yıldırım, korkutmak, kıyaslamak vb. davranışlar duygusal istismar kapsamına giren davranışlardır.

Ekonomik İstismar: Çocuğun, kendisine bakmakla yükümlü olan kişi tarafından maddi gelir kaynağı olarak görülüp maddi kazanç elde etmek amacıyla çalıştırılmasıdır. 14 yaşını dolduran çocuklar, kendileri istedikleri takdirde ve ebeveynleri onaylarsa eğitimlerini aksatmamak ve bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişimlerini engellemek kaydıyla çalışabilmektedir (4857 sayılı İş Kanunu, 71. Madde). 14 yaşını doldurmadan çalıştırmak, 14 yaşını doldurmuş olsa bile rızası dışında çalıştırmak, yaptığı işin gerektirdiği ücretin altında çalıştırmak, sağlıksız koşullar altında çalıştırmak, ilgili kanunda yaşa ve koşullara göre belirtilen mesai saatlerinin üzerinde çalıştırmak, maaşına el koymak vb. davranışlar ekonomik istismar kapsamına giren davranışlardır.

Okullarda müşterek kullanım alanlarının riskli bölgeler olduğu bilinmektedir. Bu nedenle öğrenciler serbest zaman etkinliklerinde dikkatle takip edilmelidir.

- Boş sınıflar
- Kantin ve yemekhane
- Banyo ve tuvaletler
- Pansiyonlu okullarda yatakhane ve odalar
- Okul bahçesi

- Kullanılmayan kat ve odalar
- Öğrenci mahremiyeti gözetilerek riskli alanların mutlaka kamera ile takibi sağlanmalı ve tüm cihazların çalışır durumda olduğu düzenli olarak kontrol edilmelidir.

Öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleri ile riskli yaşam olaylarına maruz kalma ihtimalleri arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu bilinmektedir.

- Öğrencilerin mahremiyet konusunda bilgilenebilmesi sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin kendi mahremiyetleri kadar diğer öğrencilerin mahremiyetlerine de saygı göstermesi sağlanmalıdır.
- Öğrenciler ile kurulacak açık ve sağlıklı bir iletişim ile yardım isteme becerileri artırılmalıdır.
- Rehberlik servisi ile ortak çalışılarak desteklenmeleri sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin okul kurallarını öğrenmeleri ve içselleştirmeleri sağlanmalı gerekirse ortak kurallar üzerinde çalışılmalıdır.

Konya Sel-Ram

Esener
Mahallesi Gütekin Sokak No:8 Selçuklu KONYA
<http://selcukluram.meb.k12.tr>
03322475322

sel_ram42

selcukluram@gmail.com
rehberlik@selcuklu@gmail.com

Selçuklu Rehberlik
Araştırma Merkezi

Sel_Ram42